

A PILLANGÓK SZÁLLNAK A FÁRA

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
gyengénlátó tanulók
együttneveléséhez

**SZÖVEGÉRTÉS-
SZÖVEGALKOTÁS**

Alap-III.1-AdGY

A modult készítette:
Sósné Pintye Mária

Az adaptációt készítette:
Parasz kay Sára

SULINova
Köznevelési, fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	Testséma megerősítése, folyamatos szemmel követés kialakítása, vizuális figyelem fejlesztése Gyengénlátó gyermek számára egészen egyszerű szemmozgási és mozgó tárgy követésének feladata komoly nehézséget okozhat, ami gyakorlással fejleszthető.
Időkeret	10 perc
Ajánlott korosztály	6–9 évesek
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Énkép, önismeret Írás-olvasás előkészítése</p> <p><i>Szűkebb környezetben</i> Testtudatfejlesztés Nagymozgásfejlesztés Finommotorika</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Testtudatgyakorlatok Nagymozgásgyakorlatok</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Finommotorika modulok, szem-kéz koordinációs modulok</p>
A képességfejlesztés fókuszai	Követő szemmozgás fejlesztése, testtudatfejlesztés, sajátmozgás-érzékelés fejlesztése, tapintásérzék fejlesztése Gyengénlátó számára már önmagában az is nehéz feladat lehet, hogy tudatosan törekedjék tekintetének irányítására. A szem-kéz koordinációja terén jelentős fejlődésbeli elmaradás is előfordulhat náluk.

AJÁNLÁS

Mindaz, ami az ajánlásban és a megfigyelési szempontok között szerepel – első látásra – gyakran komplikáltabb, mint maguk a gyakorlatok. Azt a munkamódszert ajánljuk, hogy mielőtt az ajánlást és a megfigyelési szempontokat elolvasná, és esetleg megijedne attól, mi mindenre fontos figyelnie, a gyakorlatokat próbálja ki gyerekek nélkül, otthon (ha van, a javasolt verssel együtt). Amikor már gördülékeny a mozgás és szöveg összhangja, valamint úgy érzi, hogy a gyerekeknek is be tudja mutatni, olvassa el a módszertani ajánlást. Nem kell törekednie arra, hogy annak minden részletét megjegyezze, csak egyszerűen próbálja ki a gyerekekkel. Az első kipróbálások után is csak arra keressen választ a megfigyelési szempontok között és az ajánlásban, amilyen problémával saját osztályában találkozott. Ezt szükség szerint megteheti minden gyakorlás után, így egy idő után a legtöbb javaslat „életre kel”, és világosan fogja látni, mikor mire fontos figyelnie tanítványai között.

Legcélszerűbb a nap kezdetén, pl. a reggeli *beszélgetőkör* után, de mindenképpen a kognitív tanulási folyamatok előtt végezni, elengedhetetlen az írás-előkészítés kezdetén. A gyakorlat edzi a figyelemkoncentrációt, mivel multiszenzoriális, több érzékelési területet aktivizál és integrál egyidejűleg (tapintás,

mozgásérzékelés, vizuális érzékelés). A gyakorlat végzése után összeszedettebbek, figyelmesebbek lesznek a gyermekek, így nagyobb hatásfokkal tanulhatnak.

Amennyiben a tanító az osztályban általában gyengének ítéli meg a szemmel követés fejlettségi szintjét, akkor kérheti a szülőket, hogy otthon a mindennapi tevékenységekbe olyan játékokat építsenek be, mint a célba dobás, célba gurítás különböző tárgyakkal, különböző síkokban, marokkójáték (felvehető pálcikák), puzzle-k, útvesztők, ping-pong, illetve lehetőség szerint ő is hasonló tevékenységekkel egészítse ki az előkészítő gyakorlatok repertoárját. A formarajzgyakorlatok is jótékony hatással vannak a szem-kéz koordináció fejlődésére.

A szemmelkövetés-gyakorlat korlátozott térben, az osztályban is elvégezhető. A gyakorlatokat célszerű 4-6 héten át mindennap rövid ideig végezni. A fejlesztés hatékonysága úgy növelhető, hogy a 4-6 hét elteltével újabb szemmozgásfejlesztő gyakorlási sort választunk, a folyamatot pl. háromszor-négyszer 6 hétre tervezve.

Fontos, hogy az adott feladathoz egy, a gyermekek számára könnyen átélhető képet adjunk segítségül (általában állatokról), így különösebb magyarázkodás nélkül is képesek lesznek beleélni magukat az adott mozgásba, hiszen mindannyian láttak már állatokat mozogni. Az adott képzet majd a mozgás javításában is segítségünkre lesz. Célszerű tehát az első órán egy kicsit többet mesélni az adott állat(ok)ról, ezzel is motiválva a gyermekeket. Esetleg az ősz elején ellátogatni az állatkerthez, ott azoknak az állatoknak a megfigyelésére több időt szánni, amelyek később a mozgásokban szerepelnek. A tanító az osztályban való bevezetés előtt próbálja ki a feladatot, hogy a lehető legpontosabban tudja bemutatni a gyerekeknek; valamint hogy átérezze, a figyelemkoncentráció mely fokától lehetséges egyáltalán a gyakorlat pontos elvégzése.

Itt is, mint más alapozó gyakorlatoknál a tanító hagyja, hogy a gyermekek a gyakorlás által „dolgozzák ki” önmaguk számára a legkoordináltabb, leggazdaságosabb végrehajtási módot, s csak akkor, általában egyénileg segítsen, ha látja, hogy a gyermek szemmel követése egy hét után sem javul.

A feladathoz páronként egy kék és egy piros zsinór szükséges. Olyan hosszú legyen, hogy két ujjat átérve masnit lehessen rá kötni (kb. 40 cm). Ezt levághatjuk a kézimunkateremben található egyszerű fonálból, de vehetünk vékony szalagot is. Amennyiben szalag nem áll rendelkezésre, illetve időmegtakarítás céljából használhatunk apró matricát, nyomdát, vagy kis darab gyurmát. Lényeg, hogy egyetlen pontra irányítsuk a gyerek tekintetét.

TÁMOGATÓ RENDSZER

A feladat hatásmechanizmusának jobb megértéséhez a tanítói kézikönyv mozgásról és finommozgásokról, a testtudatról és térérzékelésről szóló fejezeteinek tanulmányozása nyújt segítséget. A digitális változatban az egyes mozgásformák rövid videofilm-bemutatása is segíti a felkészülést.

MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK

A szemmel követés biztos és hosszan tartó működése az olvasás és az írás elengedhetetlen előfeltétele, ezért nagy jelentősége van a tanulási folyamatban. Sok sikertelenség forrása lehet, és általában kevésbé venni rögtön észre, ha nem jól működik. A helyes szemmozgások kialakulását gátolja, ha a gyermek túl sokat néz tévét vagy monitort, mivel a sík felület nem készíti különböző térbeli pontokra való fókuszálásra a szemet. A készségfejlesztés megtervezésénél tehát tekintettel kell lennünk a családok szokásaira is. A szemmel követést fejlesztő gyakorlatok első csoportját azok a feladatok alkotják, ahol valamilyen testi érzet figyelmezteti a gyermeket, hogy vizuális figyelme elterelődött a megfelelő tárgyról. Így segíthetünk a gyermeknek, hogy egyre inkább tudatosan irányítsa vizuális figyelmét. A feladatok jó jelzést szolgáltatnak a tanárnak ahhoz, hogy van-e már olyan szinten az egyes gyermekek vizuális követőképessége, hogy elkezdhetjük az olvasás- vagy írástanítást.

- Folyamatos-e a követés, vagy a szem időnként ugrik egyet?
- Észreveszi-e a gyermek, hogy megállt a pillangó a kezén?
- Tudja-e lassú sebességnél végigkövetni szemével is a karján mozgó pillangót?
- Mennyire gyorsulhat a pillangó mozgási sebessége, hogy még állandó követésre legyen képes a gyermek szeme?
- Mennyi ideig képes követni a gyermek a szemével, mikor fárad el a szem? (Általában 30 mp-et ki kell bírnia!)

Amennyiben bármely gyakorlat végzésében nem tapasztalunk számottevő javulást a 4-6. hét végére, akkor legalább ugyanennyi „pihenőre” tegyük el, majd később emeljük vissza a gyakorlás menetébe. Ha még a második gyakorlási fázis után sem tapasztalunk számottevő változást, koordinációnövekedést, és ez több gyakorlatnál is előfordul, akkor kérjük szakember segítségét!

Előfordulhat, hogy a fenti feladatok túl nehezek a gyengénlátó tanulónak, és nem tudja azokat sikeresen megoldani. Az is eredménynek tekinthető, ha csak részben, töredékesen sikerül a szemmel követés. Érdemes azonban ilyenkor könnyebb feladatokat végeztetni vele, pl. lengő ingamozgást (zsinórra függesztett, élénk színű tárgyat) vagy két gyermek egymásnak gurított labdáját oldalról szemlélve.

Még nagyobb nehézséget jelenthet a feladat, ha egy mozgó tárgyat mozdulatlan fejjel, csak a szemgolyó mozgásával próbálja követni. Sokszor még azt is gyakorolnia kell, hogy akaratlagosan irányítsa tekintetét jobbra, balra, le, fel. Ugyanis a gyengénlátó gyermekek között gyakori szokás, hogy a látnivalókat inkább fejmozgással próbálják követni a szemgolyó mozgatása helyett.

Az olvasáshoz szükséges vízszintes vonalú szemmozgást is ajánlott gyakorolni játékos formában.

A szemmozgási gyakorlatok igen fárasztóak a gyengénlátó gyermekek számára, ezért gyakran, de alkalmanként csak rövid ideig alkalmazzuk!

Saját adaptációs kiegészítésem:

ÉRTÉKELŐLAP

Pillangók szállnak a fára	1. hét	2. hét	3. hét	4. hét	5. hét	6. hét
Azonnal észreveszi, ha a pillangó megáll a kezén.						
Lassú sebességnél szemével végig tudja követni a karján mozgó pillangót.						
Folyamatos a szemmozgása.						
Szeme legalább 30 másodpercig képes követni a pillangó mozgását.						
Gyorsabb sebességnél is képes követni a pillangó mozgását, szemmozgása folyamatos.						

Saját adaptációs kiegészítem:

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

PÁROS GYAKORLAT – PILLANGÓK SZÁLLNAK A FÁRA

Párokat alakítunk az osztályban. A pár egyik tagjának mindkét mutatóujjára (közel az ujjbegyhez) szalagot kötünk, úgy, hogy a társával szemben állva a saját bal kezére piros, jobb kezére kék szalag kerüljön. Ezután a gyermekek az instrukcióval párhuzamosan végzik a feladatot. Lehetőleg a tanító is mint pillangóhordozó álljon be párnak. Mesés instrukció:

- *Egyszer a pillangó egy fához érkezett, szállt a fára, és mert fáradt volt, lefelé mászott, hogy a fa odvában kialudja magát.* – A szalagot tartó gyermek az egyik kezén lévő pillangót kb. szemmagasságban egyenesen a másik gyermek vállára repteti. A fát alakító gyermek megkeresi szemével a vállára szállt pillangót, karja nyugalmi helyzetben a teste mellett van. Mindvégig szemmel követi a pillangót, míg az le nem mászik a karon, be a kéz alá. Ha a gyermek nem követi a szemével, a pillangó megáll! Ha tekintete találkozik a pillangóval, az tovább megy.
- *Ez egy varázslatos fa volt, nagyon szerette a pillangókat. Nézte, ahogy lefelé haladtak, nehogy eltévedjenek. Végül a pillangó bebújt egy levél alá a törzs végén, és elpihent. S mikor felébredt, újra felmászott a törzsön – a fa végig követte a tekintetével – majd a fa csúcjáról elszállt.*

Ha a pillangó leért, rövid pihenőt tartunk, majd megtesszük szemmel és pillangóval a visszafelé utat. Amikor az első pillangó elszállt, rövid idő múlva megérkezik a másik oldalra is a másik pillangó. A pillangó csak olyan gyorsan menjen, ahogyan a szem követni képes! Először úgyis lassabb, később egyre gyorsabb lesz a követő szemmozgás. Egy gyakorlásnál kb. kétszer-háromszor végezzük el cserével a feladatot.

Saját adaptációs kiegészítem: